

KARLSTAD

KUL-dagen

Särskilt begåvade elever

28 Oktober 2015

elisabet.mellroth@karlstad.se

<https://www.facebook.com/cool925/videos/10153068408664014/?fref=nf>

1. **Särskilt begåvade elever**

Teori

Material till denna presentation

Teori som denna presentation bygger på är hämtat från:

GERRICs, lärarfortbildningsmodul 1 från Universitetet i New South Wales, Australien, 2004.

Skolverkets stödmaterial för särskilt begåvade elever, 2015.

Power Point bilder använda för lärarstudenter vid Högskolan i Jönköping, 2015, med tillstånd av Roland S. Persson.

Andra enskilda artiklar, se referens vid respektive bild.

Berättelser från elever.

Elevens röst

Skolverkets stödmaterial

I Maj 2015 släppte skolverket ett stödmaterial ämnat för särskilt begåvade elever

Att arbeta med särskilt begåvade elever

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/larande/sarskilt-begavade-elever-1.230661>

OBS!

Läs de inledande kapitlen **innan** de ämnesdidaktiska!

OBS!

Stödmaterialiet är ett introduktionsmaterial.

Kunskapen om särskilt begåvade elever i svensk kontext är låg.

Hur ska det gå till?

” Det här stödmaterialet är framtaget för att ge en introduktion till arbetet med särskilt begåvade elever.” (s. 8)

Fortbildning behövs.

1.1 Inledning – att uppmärksamma de särskilt begåvade eleverna

- Fallbeskrivningar
- Skollag och läroplaner
- Risker med att inte uppmärksamma
- Några definitioner
- Några kännetecken och att kartlägga

1.2 Särskilt begåvade barn i skolan

- Definitioner
- Skillnader mellan särskild begåvade och högpresterande
- Socioemotionell utveckling
- Annorlunda, behov av acceptans
- Inlärningsbehov
- Att upptäcka dem
- Skolans bemötande

1.3 Organisatorisk och pedagogisk differentiering

- Olika organisatoriska sätt att stödja
- Historisk utveckling av svenska skolas kunskapssyn
- Acceleration och Berikning

1.4 Att ge förutsättningar för skolornas arbete

- Krav på skolorna
- Nödvändiga resurser
- Kompetensutveckling

1.5 Internationellt perspektiv på särskilt begåvade elever

- Olika benämningar
- Placering i skolor/klasser
- Olika teorier
- Insatser och metoder
- Minoritetsgrupper
- Bedömning av särskild begåvning
- Underprestation
- Flexibla läroplaner

2 Ämnesdidaktiskt stöd

- Ämnesdidaktiskt stöd i bild
- Ämnesdidaktiskt stöd i historia
- Ämnesdidaktiskt stöd i matematik
- Ämnesdidaktiskt stöd i moderna språk
- Ämnesdidaktiskt stöd i svenska

Mål

- * Att förstå skillnader mellan styrkor, begåvning och talang, och att kunna särskilja dessa hos några av dina elever.
- * Att kunna identifiera några kognitiva och affektiva karaktäristika hos begåvade elever bland några av dina elever.

UTGÅNGSPUNKT

**ALLA MÄNNISKOR ÄR LIKA MYCKET VÄRDA OAVSETT
KÖN, ETNISK BAKGRUND, SEXUELL LÄGGNING, RELIGION, FYSISK
ELLER KOGNITIV FÖRMÅGA**

**ATT HJÄLPA ALLA ELEVER, ÄVEN
DE SÄRSKILT BEGÅVADE ELEVERNA
ÄR INGET MAN SOM LÄRARE KAN VÄLJA,
DET ÄR DEN PROFESSIONELLA LÄRARENS SKYLDIGHET.**

Styrkor, begåvning, talang

Personlig styrka

- Alla har något man är extra stark inom, sin personliga styrka. Höjdpunkten inom ens egna personliga potential.
- Alla har därmed också något man är extra svag inom, sin personliga svaghet. Lågvattenmärket för ens egna personliga potential.
- Personliga styrkor ska inte blandas ihop med särskild begåvning

Gross, U.M., (2004). *Gifted and Talented Education: Professional Development Package for Teachers, Module 1*. GERRIC, University of New South Wales. <https://education.arts.unsw.edu.au/about-us/gerric/resources/pd-package/>

Särskild begåvning

- Att vara särskild begåvad innebär att ha potential till en avancerad utveckling,
- Särskilt begåvade elever har potential att prestera på nivåer mycket högre än förväntat för deras ålder,
- Eleverna kan vara fysiskt, musikaliskt, socioemotionellt, matematiskt särskilt begåvade eller så kan det vara inom någon annan domän,
- Att vara särskilt begåvad inom en domän innebär att man har en potential inom den domänen som ligger långt över det normala.

- Detta innebär INTE att man är mer värd än andra!

- Det kan innebära att man får det svårt, t.ex. i skolan.

Talang

- Någon som är en talang inom en domän presterar långt över vad som är förväntat för den åldersgruppen.

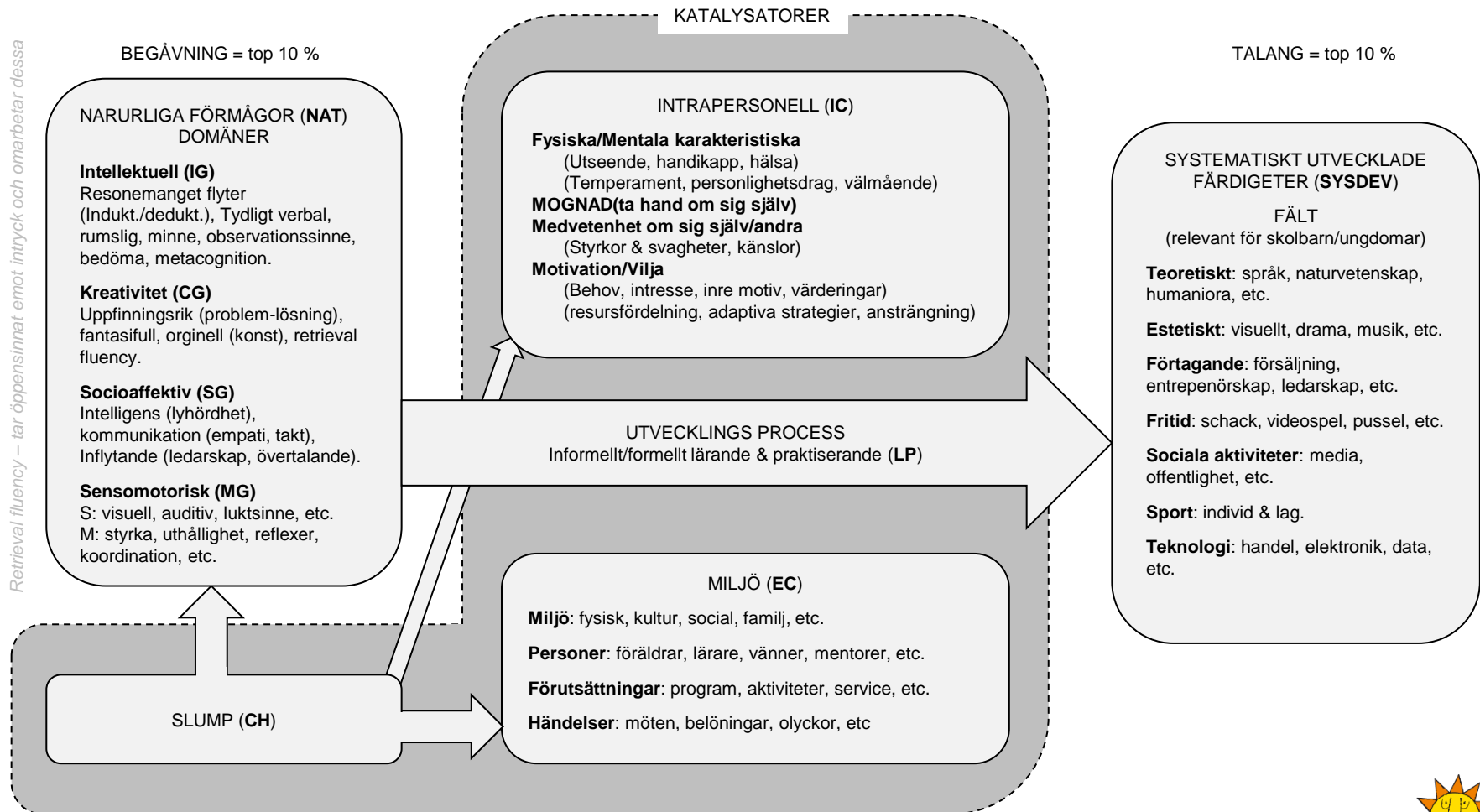
Särskild begåvning blir till talang

- Särskild begåvning innebär att det finns en potential långt över vad som är vanligt,
- Talang innebär prestationer långt över vad som är vanligt,
- Med rätt stöd och stimulans kan särskilt begåvade elever bli talangfulla.
 - Det ska INTE göras för att skapa en elit,
 - Det ska göras för att eleverna har rätt till det enligt skollag och läroplan,
 - Det ska göras för att dessa elever annars löper risk för psykiska problem,
 - Det ska göras för att det annars finns risk för att de underpresterar och t.o.m. avslutar sin skolgång.

Gagnés Differentierade modell för Begåvning och Talang (DMGT, 2003)

Retrieval fluency – tar öppensinnat emot intryck och omarbetar dessa

Gagné, F. (2004). Transforming gifts into talents: The DMGT as a developmental theory. In N. Colangelo & G. A. Davis (Eds.) *Handbook of gifted education* (3rd edition). (pp. 60-73). Boston: Allyn and Bacon.

Tolkning av Gagnés DMGT

Kärnan i modellen handlar om hur elevens lärande kan stödjas, eller hämmas.

Hur lärande sker påverkas bland annat av elevens personliga egenskaper och av miljön eleven befinner sig i.

I modellens kärna lyfts därför intrapersonella- och miljökatalysatorer som både kan assistera och förhindra en elevs lärande.

Intrapersonella katalysatorer

- Motivation och uthållighet
 - Att starta, att fortsätta även om det blir svårt.
- Tro på sina egna förmågor
 - Tro på att man kan och att känna stolthet över att kunna.
- Förmåga att organisera/koncentration
 - Att planera och kunna fokusera tills man blir klar. Om lärandet kommit för enkelt i tidiga åldrar finns risk för att koncentrationsförmågan hämmas.

Miljökatalsatorer

- Miljön och omgivningen eleven bor i
 - Familjestorlek, socioekonomisk status, familjens attityd till utbildning och värdering av olika slags begåvning. Närvaro eller frånvaro av lärande resurser.
- Viktiga personer
 - Föräldrar, syskon, lärare, andra elever, skolledare, politiker – som uppmuntrar eller är nedlåtande eller neutrala till talangutveckling (*t.ex. lärande/kunskapsutveckling på nivå över det kurs- och läroplan kräver.*)
- Förutsättningar
 - Möjlighet till berikning/acceleration givna av skolan.
 - Omgivningens/samhällets värderingar om särskilt begåvade.
- Händelser
 - Dödsfall i familjen, skilsmässa, sjukdom, rätt lärare vid rätt tid.

Skolans ansvar för de särskilt begåvade

- Finna de särskilt begåvade som **ännu inte** har utvecklat sin/sina talanger och stödja dem i att utveckla sina förmågor så att de också presterar.
- Erkänna, acceptera och fortsätta stödja och stimulera de talanger som redan presterar på höga nivåer.
- Lärare och skola kan påverka särskilt begåvade elevers möjlighet att lyckas och må bra. Motivation och engagemang ökar när eleven är i en uppmuntrande och utmanande situation.
 - Risken att en särskilt begåvad elev kamouflerar sina förmågor minskar om miljön är accepterande och uppmuntrande gällande akademisk talang.

Kognitiva karaktärstika

Varje elev är en individ och unik.

Allt hittas inte hos varje särskilt begåvad elev.

De särskilt begåvade eleverna

De som plötsligt "glimmar till", som blir "som fångade" av något specifikt (ofta udda) ämne eller idé även om eleven kan verka apatisk vid andra tillfällen.

- Förstår och kan använda abstrakta symboler väldigt tidigt,
- Ställer reflektiva och undersökande frågor,
- Rik vokabulär,
- Absorberas av arbete som intresserar dem,
- Ovanligt snabb inlärningshastighet,
- Ogillar långsamt arbete,
- Välutvecklat minne,
- Resonerar på sätt mer vanligt hos äldre elever,
- Föredrar individuellt arbete.

Särskilt begåvade jmf Högpresterande

Särskilt begåvade elever:

- Ställer frågor
- Är nyfikna
- Har tokiga idéer
- Sysselsätter sig med andra saker men klarar sig ändå
- Diskuterar frågor och utvecklar
- Visar starka åsikter och synpunkter
- Kan redan
- Föredrar vuxna
- Skapar nytt
- Tycker om att lära
- Bearbetar information
- Njuter av komplexitet
- Är mycket självkritiska
- Tänker abstrakt

Högpresterande elever:

- Kan svaret
- Är intresserade
- Har goda idéer
- Arbetar hårt
- Besvarar frågor
- Lyssnar med intresse
- Lär sig snabbt
- Trivs med jämnåriga kamrater
- Kopierar
- Tycker om skolan
- Tar emot information
- Föredrar en steg för steg progression
- Är nöjda med sin inläring
- Förstår idéer

Källa: Kokot, S (1999). *Help – our child is gifted! Guidelines for parents of gifted children*. Lyttelton, Soth Africa: Radford House Publications.

Affektiva karaktäristiska

Ofta, men inte alltid, är särskilt begåvade elever mer mogna i sin sociala och emotionella utveckling jämfört med sina jämnåriga klasskamrater.

Det är lätt att missta emotionell intensitet och känslighet för emotionell omognad.

Affektiva karaktärstiska forts. 1

- Emotionell intensitet
 - Reagerar emotionellt på ett djupare plan.
- Rättvissekänsla
 - Blir upprörda vid orättvisor, t.ex. om läraren felaktigt gett en elev skuld.
- Känslomässig inlevelseförmåga
 - Känner andras känslor i sig, blir sårbara av att de upplever andras känslor och ångest.
- Frustration
 - Kan bli frustrerade över att jämnåriga inte uppskattar t.ex. samma serier och litteratur som de själva upplever som spännande.
- Välutvecklad känsla för humor
 - Humorn ligger på en nivå som kanske inte jämnåriga förstår.

Affektiva karaktäristika forts. 2

- Äldre vänner
 - Föredrar gärna vänner som är äldre än de själva eller vuxna.
- Vänskap
 - Letar efter vänner att dela sina innersta tankar och känslor med, jämnåriga är oftast ute efter en mer avslappnad vänskap.
- Acceptans
 - De prioriterar att bli accepterade av sina klasskamrater framför att riskera att uteslutas på grund av sina prestationer.
- Perfektionism
 - Perfektionism kan vara positivt. Men om en elev aldrig får arbeten anpassade efter sin förmåga, aldrig behöver kämpa för att lyckas, kan en rädsla för att misslyckas utvecklas. Eleven kan låta bli att försöka av rädsla för att misslyckas, (att misslyckas kan då innebära 1 fel av 300 möjliga).

Skola och de affektiva karaktäristika

Skolan har en viktig roll i att ge den särskilt begåvade eleven möjlighet och att uppmuntra eleven till att våga ta risker.

Hjälpa eleven att våga göra tillfälliga fel i en trygg miljö i ett klassrum som uppmuntrar alla elever att försöka nå sin yttersta gräns.

Fallbeskrivningar från kap 1.1 i skolverkets stödmaterial, *Elvira*

”Elvira är nio år och går i tredje klass. Hon hatar åtsittande kläder, höga ljud och sträva papper. Hon är intensiv och högljudd och vill inte vänta på sin tur. När Elvira gillar något älskar hon det häftigt och djupt. När hon ogillar något uttrycker hon avsky och hat. Hon är envis, argumenterar ofta hätskt och provocerar gärna sin omgivning. Hon är ofta ironisk.” (s. 2)

Störande och krävande?

Mattsson, L. & Pettersson, E. (2015). 1.1 Inledning – att uppmärksamma de särskilt begåvade eleverna i Särskilt begåvade elever: Stödmaterial. Stockholm: Skolverket.
http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.235992!/Menu/article/attachment/1_1_begavade_barn_ACCESSIBLE.pdf

”Elvira **lär sig snabbare** än sina jämnåriga i samtliga teoretiska ämnen. Hennes särskilda styrkor ligger bland annat inom språk. Hon lärde sig läsa själv i fyraårsåldern. Som **sexåring läste hon böcker med inlevelse**. Hon har en naturlig känsla för stavning, har ett **ordförråd långt större än sina jämnåriga** och skriver nu berättelser i nivå med en duktig tolvåring. Elvira's känsla för språk märks även då hon med lätthet lär sig engelska. Allt detta vet läraren. Under sina tre år i grundskolan har Elvira ändå **aldrig blivit utmanad** i sin språkutveckling. Under sina föräldrars tvång skrev hon i andra klass pliktskyldigast ned svar på frågor som följde läsläxan. Det **tog henne bara några få minuter att läsa texten och säga svaret på frågorna, men det tog ofta timmar att få henne att skriva ned svaret** på de alldeles för enkla och för henne meningslösa uppgifterna. Oftast **skrev hon ned svaren i ilska**, sittandes på golvet efter att i frustration ha kastat sig ner och hasat runt på golvet, flyttat på tunga möbler, kastat kuddar och slagit i soffan. Elvira har i tredje klass slutat att använda skolväska. Hon tar aldrig hem någon språkläxa och bara någon enstaka gång tar hon hem matematikkluringen. Elvira har **vant sig vid att veta allt och saknar helt erfarenheten av lära sig bemästra en utmaning**. Varje dag får hon frågan om hur det varit i skolan och varje dag är svaret detsamma: Dåligt!” (s.4)

Mattsson, L. & Pettersson, E. (2015). 1.1 Inledning – att uppmärksamma de särskilt begåvade eleverna i Särskilt begåvade elever: Stödmaterial. Stockholm: Skolverket.
http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.235992!/Menu/article/attachment/1_1_begavade_barn_ACCESSIBLE.pdf

Fallbeskrivningar från kap 1.1 i skolverkets stödmaterial, *Denise*

”Denise är tolv år och går i sjätte klass. Hon är lugn och eftertänksam. Hon tycker om tystnaden, att få fundera i lugn och ro. Oftast sitter hon ensam i klassrummet, diskuterar sällan med andra och upplevs ibland som en enstöring. Hon har alltid gjort läxorna med gott resultat. Sedan fjärde klass har hon på ett nedlåtande sätt blivit kallad ”professorn” och ”plugghäst”. Hon är sällan fysiskt aktiv på skolgården. ” (s. 2-4)

Den duktiga men något osociala eleven?

”Denise **älskar utmaningar** av olika slag. **Tidigt intresserade hon sig för siffror och logiska kullerbyttor.** Hon fascineras av det hon ännu inte förstår. Denise har sin **största styrka i att föra logiska resonemang. Ju mer komplext problemet är desto intressantare** för henne. Tyvärr är det **få jämnåriga, och kanske inte så många av lärarna heller som förstår henne**, vad hon pratar om eller hur hon tänker. Hon **hade gärna velat ha vänner som var som henne. Innan hon började förskoleklass behärskade hon och hade full förståelse för de fyra räknesätten.** Hon hade däremot inget intresse för bokstäver. Hon lärde sig inte läsa förrän hon gick i andra klass men då tog det fart. Nu älskar hon att läsa och plöjer de tjockaste böcker hon kan hitta. **I de flesta teoretiska ämnena har hon redan uppnått målen för grundskolan. För några ämnen har hon även kommit en bit in i gymnasieskolans kurs, men detta vet inte läraren om. Skolan ger henne inget**, men hon sitter där ändå hela dagarna utan protester. **Helst hade hon velat gå hem, försjunka i sitt eget, slippa höra kamraternas kommentarer.** Eller kanske inte, **allra helst skulle hon vilja vara i en klass eller en grupp tillsammans med likasinnade.** Det har hon aldrig fått uppleva och frågan är om hon kommer att få göra det.” (s. 5)

Mattsson, L. & Pettersson, E. (2015). 1.1 Inledning – att uppmärksamma de särskilt begåvade eleverna i Särskilt begåvade elever: Stödmaterial. Stockholm: Skolverket.
http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.235992!/Menu/article/attachment/1_1_begavade_barn_ACCESSIBLE.pdf

Skolans skyldighet

Skollagen

”Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. ” (Skollagen, tredje kapitlet, tredje paragrafen, 2010)
(Mellroths understrykning)

Skolans skyldighet

Läroplanen, Igr 11

”Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.” (s.7)

”Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.” (s.10)

För att detta ska kunna uppfyllas kan inte undervisningen utformas på samma sätt för alla elever.

De särskilt begåvade eleverna klarar sig själva! Eller?

En grupp av barn med särskilda förmågor klarar sig själva. De kallas ibland för idealtypen.

Andra blir utåtagerande och störande – klassens pajas.

En del blir inåtvända och reserverade.

Andra vill smälta in, vara en i mängden – förnekar sin egen begåvning. (Ofta tjejer)

Några är arga på omgivningen för att ingen uppmärksammat deras förmågor. De struntar i skolan (Stutz, M. & Stamm, M. 2006)

Utan stöd och stimulans till de barn som har särskilda förmågor finns risken att:

- de inte kan utveckla hela sin förmåga. Vilket de har rätt till enligt läroplanen.
- de blir understimulerade och förstör för resten av klassen.
- de aldrig får någon studieförmåga. – Vilket gör att de inte har något verktyg att ta till när studierna blir svårare. (Stutz, M. & Stamm, M. 2006)

Svensk forskning visar att en majoritet (92%) av särbegåvade elever i svenska skolan hade betydande psykosociala problem (Persson, 2010 i Persson, 2014).

Orsak: den fattiga pedagogiska miljön samt brist på förståelse både från skola och hem.

Persson, R. S. (2014). Särbegåvning: ett differentierat fenomen med sociala konsekvenser. *Socialmedicinsk tidskrift*, 91(2), 129-138.
<http://www.socialmedicinsktidskrift.se/index.php/smt/article/view/1092/887>

Stutz, M., & Stamm, M. (2006). *Proposal for a Study on the Early Career Development of Precocious Readers and Mathematicians*.
http://perso.unifr.ch/margrit.stamm/forschung/fo_projekte.php

Vilka är de och hur många är de?

INTELLEKTUELL SÄRBEGÅVNING ÄR **INTE** EN PSYKIATRISK DIAGNOS

... men liksom för alla andra i en befolkning så kan även intellektuellt särbegåvade kvalificera sig för en psykiatrisk diagnos. I detta avseende är de som alla andra.

smt
socialmedicinsk tidskrift

För den intresserade se *Socialmedicinsk tidskrifts* temanummer
"Se mig som jag är – också! Ett temanummer om särbegåvades utsatthet," på svenska, och nedladdningsbart för alla: <http://socialmedicinsktidskrift.se/index.php/smt/index>
Kom i juni 2014

Asynkront självförtroende

- Särskilt begåvade individer baserar sitt självförtroende på det de inte kan.
- De räknar bort det de kan eftersom de tror att alla andra också kan detta p.g.a. att de själva upplever det som så enkelt.
- Relaterat till IQ; individer med ett IQ på mer än 145 har svårt att relatera till resten av världen.

Webb, T. J. (2015) Föreläsning 11 sept 2015 *Being Bright is not Enough: Social and Emotional needs of Gifted Children*. Konferensen; 5. Münsterscher Bildungskongress i Münster 9 – 12 september, 2015.

De särbegåvade är således långt ifrån så privilegierad som många vill göra gällande. Tvärtom!

Ellinor Fiedler (1999) uttrycker emellertid den unika problematiken ganska väl i följande sammanfattande beskrivning:

Med löftet om hög potential kommer också de problem som följer med potential; problem som ofta är direkta resultat av att man avviker från normerna på ett flertal sätt och på sätt som andra inte nödvändigtvis vill acceptera (s. 434).

Villkor för social överlevnad

1. På det stora hela är det viktigare att vara lik alla andra än att vara olik

... och hur vi värderar likhet och olikhet skiftar mellan olika kulturer. Det är emellertid ett faktum att likhet skapar social sammanhållning och att det finns gränser för hur olik någon kan vara utan att bryta gällande normer och därmed bryta den sociala sammanhållningen.

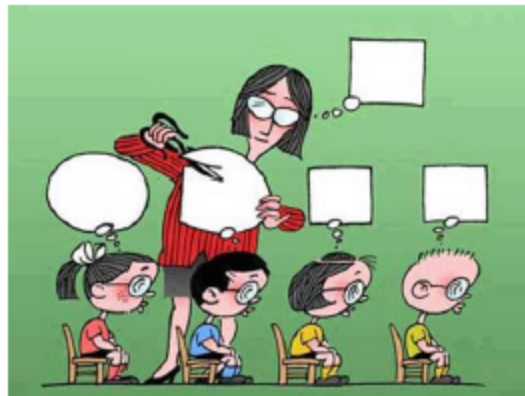

Illustration av Tom March

Undervisning av högpresterande och särbegåvade (Gifted Education): Metodik och didaktik

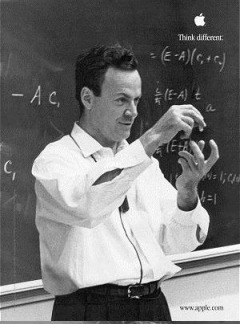
Tre huvudprinciper för alla stödåtgärder med avseende på högpresterande och särbegåvade elever:

- 1) Erkännandet av och toleransen för dessa elevers särskilda särart och behov. Detta gäller både lärarkåren och de övriga eleverna i skolan!
- 2) En förståelse för vilka dessa behov är, varför de uppstår och hur man lämpligen försöker tillfredsställa dem. Med andra ord, det behövs utbildning av lärarkåren för att med någon framgång kunna ta sig an de högpresterande och den särbegåvade eleverna!

Sådan utbildning ges för närvarande lärare i Hong Kong, Singapore, USA, Kanada, Australien, Nederländerna, Tyskland, Österrike, England, Skottland och Danmark. För svenskt vidkommande för lärarkåren antingen studera själv eller förlita sig på den fortbildning som kan ges av respektive kommun och skolmyndighet.

- 3) Denna särskilda grupp elever måste också ges en möjlighet till att identifiera sig med och uppleva delaktighet med framför allt andra särskilt begåvade och högpresterande jämnåriga.

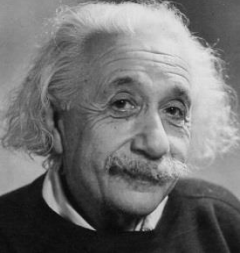

Richard Feynman

Amerikansk litteratur

- Joyce VanTassel-Baska (Ed.) (2004). *Curriculum for gifted and talented student*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Ann Robinson, Bruce M. Shore & Donna L. Enersen (2007). *Best practices in gifted education. An evidence-based guide*. Waco, TX: Prufrock Press.
- Donna J. Matthews & Joanne F. Foster (2004). *Being smart about gifted children. A guidebook for parents and educators*. Scottsdale, AZ: Great Potential press.

Internet: <http://www.nagc.org/> and <http://www.sengifted.org/>

Albert Einstein

Britisk litteratur

- Wendy Robinson & Jim Campbell (2010). *Effective teaching in gifted education. Using a whole school approach*. London: Routledge.
- Deborah Eyre & Lynne McClure (2001). *Curriculum provision for the gifted and talented in the primary school. English, Maths, Science and ICT*. London: Fulton/NACE.
- Deborah Eyre & Hilary Lowe (Eds.). (2001). *Curriculum provision for the gifted and talented in the secondary school*. London: Fulton/NACE

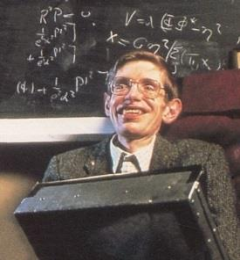
Internet: <http://www.nace.co.uk>

Marie Curie

Tysk litteratur

- Christian Fischer, Franz J Mönks & Esther Grindel (Hg) (2004). *Curriculum und Didaktik der Begabtenförderung. Begabung fördern, Lernen individualisieren*. Berlin: LIT Verlag
- Anette Heinbokel (2009). *Handbuch Akzeleration. Was Hochbegabten nutzt*. Berlin: LIT Verlag.

Stephen Hawking

Svensk litteratur

- Albert Ziegler (2010). *Högt begåvade barn* (Översatt från tyska). Stockholm: Norstedts
- Skolverkets didaktiska stödmaterial för grundskola och gymnasium (publiceras i maj 2015 och kan laddas ner från en av Skolverket särskilt iordningsställd hemsida)
- Persson, R. S. (2015). *Tre korta texter om att förstå särskilt begåvade barn i den svenska skolan*. Laddas ner gratis från DIVA: <http://hj.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A800406&dswid=-6670>

Niels Bohr

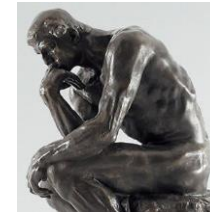

Några intressanta och viktiga påståenden och frågor att fundera över själv

Alla kan inte bli särbegåvade ... oavsett hur skicklig en pedagog eller den enskilda individen anstränger sig. Det krävs genetiska förutsättning och lämpliga miljöfaktorer för särbegåvning	Winner, E. (1997), <i>Gifted children: Myths and realities</i>. New York: Basic Books. Hunt, E. (1996). Nature vs. Nurture: The feeling of déjà-vu. In R. J. Sternberg & E. Grigorenko (1996). <i>Intelligence, heredity and environment</i> (pp. 531-551). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
Alla kan förbättra sin förmåga genom idog träning och gott pedagogiskt stöd men det gör dem varken högpresterande eller särbegåvade Fler kan emellertid bli högpresterande än särbegåvade, men även för konsekvent hög prestation krävs oundvikligen tillräckliga genetiska förutsättningar (eller som genetikerna uttrycker det: en gen måste ha en viss reaktionsvidd)	Ericsson, K. A. (2009). <i>Development of professional expertise. Towards measurement of expert performance and design of optimal learning environments</i>. Cambridge, UK: Cambridge University Press. Sternberg, R. J. (1996). Costs of expertise. In K. Anders Ericsson (Ed). The road to excellence. <i>The acquisition of expert performance in the arts and sciences, sports and games</i> (s. 347-348). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Illustration: August Rodin "Tänkaren" – från internet

Alla barn, oavsett om de är särbegåvade eller ej, har samma emotionella behov.

Det är lätt att glömma detta när kognitiva aspekter är så pass mogna och till och med avancerade, men det känslomässiga hänger inte riktigt med. Detta kallas vanligen *asynkronicitet*

Versteyen, L. (2012). Issues in the social and emotional adjustment of gifted children: what does the literature say? *The New Zealand Journal of Gifted Education*, 13(1),

<http://www.giftedchildren.org.nz/apex/v13art04.php>

Mendaglio, S. (Ed.). (2008). *Dabrowski's Theory of Positive Disintegration*. Scottsdale, AZ: Great Potential Press.

Brackman, A. (2005), *Jenseits der Norm-Hochbegabt und hoch sensibel? Die seelischen und sozialen Aspekte der Hochbegabung bei Kindern und Erwachsenen*. Stuttgart, DE: Klett-Cotta

Vem skall undervisa de särbegåvade?

Forskare är överens om att särskild utbildning behövs, somliga menar också att det krävs särbegåvade lärare för att undervisa särbegåvade elever.

Expertis i ett ämnesområde kvalificerar *inte* en lärare som lämplig att undervisa intellektuellt särbegåvade elever (Gallagher, 1985)

Baldwin, A. (1993). Teachers of the gifted. In K. A. Heller, F. J. Mönks & A. H. Passow (Eds), *International handbook of research and development of giftedness and talent* (pp. 621-629). Oxford, UK: Pergamon.

Ghallager, J. (1985). *Teaching the gifted child*. Newton, MA: Allyn & Bacon.

Silverman, L. K. (1980). How are gifted teachers different from other teachers? Presentation vid den 27th Annual Convention of the National Association for Gifted Children, October 28, 1980, USA.

<http://www.gifteddevelopment.com/Articles/instruction/i30.pdf> (Besökt 5 januari 2014).

Illustration: August Rodin "Tänkaren" – från internet

Med rätt att utmanas – i en skola för alla

[Skola.karlstad.se/sarskiltbegavadeelever](https://skola.karlstad.se/sarskiltbegavadeelever)

Tack för er uppmärksamhet

Elisabet Mellroth

elisabet.mellroth@karlstad.se

KARLSTAD.SE